

Stephanie Forde, operationeel directeur arbitrage in het Belgisch profvoetbal

“Daar gaat het om: het voetbal vooruithelpen door correcte beslissingen te nemen”

In onze vorige editie lanceerden we de rubriek 'Sport & Vrouw', waarin we voortaan elk nummer aandacht besteden aan een vrouw in het brede werkveld van het sportmanagement. Vrouwen zijn daar eerder schaars, dat zijn ze zo mogelijk nog meer bij onze nationale scheidsrechtersgilde. En laat nu uitgerekend daar met Stephanie Forde een vrouw de manager met dienst zijn. “Je voelt wel dat je je meer moet bewijzen.”

AUTEUR: MARKO HEIJL

Stephanie Forde houdt kantoor in de gloednieuwe thuisbasis van de Koninklijke Belgische Voetbalbond in Tubize, het epicentrum van het Belgische voetbal. Op de site staat een enorm gebouw in aanbouw in de steigers, symbolisch voor een bond die qua bestuur, resultaten en imago van ver komt, maar ambitieus naar de toekomst kijkt. Er is geen koffie voor het interview, de koffieautomaat is stuk. Maar de tijd is al lang gepasseerd dat er daarop bijna automatisch flauwe grappen dienden te volgen als zou er helemaal niks werken op de bond. Over de stap naar eigentijdse marketing hadden we het hier enkele jaren geleden al, en ook qua goed beleid en diversiteit zet de grootste sportbond

van het land stappen. Zo zien we tegenwoordig zelfs vrouwen opduiken op belangrijke functies binnen ons nationale voetbal. Zoals op arbitrage, afgemeten aan het aantal regels persaandacht zonder meer een van de belangrijkste aspecten van de voetbalsport.

Die regels persaandacht zijn – daar komt dat eufemisme – niet bepaald altijd even lovend. Maar daarover verder meer, laten we beginnen bij het begin: hoe is Stephanie Forde de baas geworden van ons nationale scheidsrechterskorps? “Ik ben er eigenlijk vrij natuurlijk in gerold. Als jong meisje ben ik begonnen voetballen in een jongensploeg, dicht bij huis. Vanaf twaalf

“IK HEB ÉÉN VOORDEEL: IK ZIT IN DIE WERELD SINDS MIJN VIJF À ZES JAAR. EN IK VOEL ME NIET ANDERS. IK BEN STERK GENOEG OM GEPAST TE REAGEREN”

jaar mocht het niet meer gemengd, en moest ik ofwel stoppen ofwel naar een andere club, waar er wel een vrouwenploeg was. Maar het vrouwenvoetbal was op dat moment nog lang niet zo ontwikkeld als nu, en dat sprak me niet aan. Toen werd ik aangesproken om scheidsrechter te worden, te beginnen met de duiveltjes en de preminiemen. Dat vond ik heel erg tof, en op mijn vijftiende deed ik mijn cursus bij de KBVB. Toen ik eenmaal ging werken, groeide ik door tot internationale scheidsrechter bij de vrouwen, wat veel buitenlandse reizen betekende. In 2013 ben ik dan halftijds bij de voetbalbond beginnen werken als Referee Development Officer en stond in voor de opleiding van scheidsrechters op amateurniveau. In 2016 heb ik moeten kiezen, het combineren van twee parttimes was niet langer haalbaar. In datzelfde jaar ben ik als assistent-scheidsrechter moeten stoppen om gezondheidsredenen. Mijn ambities om in het mannenprofvoetbal van tweede naar eerste klasse te gaan gingen zo in rook op, alsook mijn verdere internationale ambities bij de vrouwen.”

Introductie VAR

Maar Fordes weggevallen ambitie op het veld zelf werd al snel vervangen door een heel andere. “Samen met mijn twee collega’s Dieter De Naeyer en Kris Bellon werd ik in 2016 vol op de introductie van de Video Assistant Referee gesmeten. De Pro League was vragende partij. In de eerste research werd er gekeken naar Nederland, dat er al eerder mee was begonnen. Ook was er research naar potentiële partners en een kosten-batenanalyse. De IFAB (*International Football Association Board, nvdv*) stond toe dat bepaalde landen testcases vormden, om zo de VAR te laten ontwikkelen. Die landen moesten dan mee alle protocollen uitschrijven, zoals opleiding en toepassing. Het seizoen 2016-2017 was ons testjaar, waarin elke ploeg drie thuis- en drie uitwedstrijden met de VAR speelde. Pas het seizoen daarna was het voor alle wedstrijden.”

“Ik was in die periode ook actief als AVAR – Assistent-VAR – waardoor ik opnieuw een actieve rol binnen de arbitrage kreeg. In 2019

werd dan de hele arbitrage hervormd (*zie kader, nvdv*) en werd ik gevraagd als operationeel directeur van het Professional Refereeing Department. Ik wist dat er bepaalde zaken zouden wegvallen – zoals AVAR zijn, wat ik graag deed – maar ik heb toch geen moment getwijfeld. Zelf nog een wedstrijd fluiten zit er dus niet meer in. Dat mag niet. Wel nog eens bijvoorbeeld een benefietwedstrijd, maar verder zijn die twee zaken helaas niet combineerbaar.”

HERVORMING ARBITRAGE

“Na dossier Probere Handen in november 2018 heeft de CEO van de voetbalbond, Peter Bossaert, met David Elleray een specialist aangesteld om te bekijken wat er misliep in de arbitrage en om te zorgen dat dat nooit meer zou gebeuren”, vertelt Stephanie Forde. “Hoe kunnen we structureel de arbitrage anders, beter maken? Elleray heeft een jaar lang geobserveerd en een masterplan en organigram uitgewerkt voor de toekomst van de Belgische arbitrage. Zo werden er twee directeurs aangesteld: een technisch directeur, Bertrand Layec, en ikzelf als operationeel directeur, waar ik de directe link ben tussen het PRB (Professional Refereeing Board) en het PRD (Professional Refereeing Department) en als dusdanig verantwoordelijk om het arbitragebeleid van het PRB te operationaliseren. De beslissingen van het PRB en die wij in het PRD nemen worden geconcretiseerd.”

“In de praktijk betekent dit het coördineren van alle expertise die in het PRD aanwezig is: AR, VAR, talenten, health & performance, evaluatie & technologie. Bij de hervorming van de arbitrage is er ook steun gekomen van de Pro League, om de onafhankelijkheid van de Belgische arbitrage te verzekeren en om de huidige structuur te kunnen implementeren. In return zijn er daar dan een aantal KPI’s aan verbonden, zoals een percentage van correctheid van beslissingen.”

98% mannen

Een vrouw als baas van een ‘beroepsgroep’ die voor 98% uit mannen bestaat, bij een bond waar de man-vrouwverhoudingen ongeveer diezelfde kant uitgaan, het is op zijn zachtst gezegd opvallend. Forde: “Ik heb één voordeel: ik zit in die wereld sinds mijn vijf à zes jaar. En ik voel me niet anders. Ik ben sterk genoeg om me daarover te zetten en gepast te reageren. Je voelt wel dat je je meer moet bewijzen. Een man krijgt krediet zodra hij zijn titel zegt. Een vrouw moet naast die titel haar krediet nog verdienen. Waarom? ‘Ah ja, het is omdat het een vrouw is, dat ze op die positie zit.’ Dus moet je je bewijzen. Maar ook dat schrik me niet af. Ik ben perfectionistisch.”

Een perfectionistische instelling kan niet bepaald gemakkelijk zijn als ‘baas’ van iets waarvan elke maandagochtend de kranten vol staan om de imperfectie te duiden. Vroeger was de arbiter wekelijks de kop van Jut, tegenwoordig focussen de schelotirades zich voornamelijk op de VAR. ‘Alles wat nieuw is, kent problemen en loopt niet meteen perfect’, zegt Forde. “Dat moet je kunnen plaatsen. We werken hard om de fouten eruit te halen en om naar een optimalisatie van het hele systeem te gaan. Was het van het begin in orde? Nee. Maar je moet wel weten waar je naartoe gaat.” Maar heel veel jobvoldoening kan de wekelijkse VAR-bashing toch allerminst met zich meebrengen? Forde: “In de publieke perceptie gaat het inderdaad vooral over de VAR, maar dat klopt geenszins met waarmee we allemaal bezig zijn, zoals met evaluaties, met expertises voor assistenten, met expertises voor fitness, met expertises voor talentdetectie.”

Van links naar rechts: Bertrand Layec (technisch directeur), Stephanie Forde, Fredy Fautrel (VAR manager) en Frank De Bleckere (plaatsvervangend technisch directeur/woordvoerder)

Een aangename uitzondering op het eeuwige gehakketak rond de arbitrage was een aantal maanden geleden het VRI-programma #weetikveel met Kobe Ilsen, waarin scheidsrechter Erik Lambrechts werd gevolgd en de scheidsrechter zowaar een menselijk gezicht kreeg. En waar Stephanie Forde een lans brak voor het vak.

tie, met vrouwenarbitrage, met contracten, met sponsoring enzovoort."

"Als je live op de wedstrijd bent, dan krijg je wel veel positieve feedback", vervolgt Forde. "En dat zien de mensen en de media niet. Een supporter komt maar om één reden naar de wedstrijd: om zijn of haar ploeg te zien winnen. Niet om de scheidsrechter te zien. Het zijn mensen die een hele week hebben gewerkt en zich willen ontladen, om hun zorgen even te vergeten. En de ene moet daar dan wat meer bij roepen dan de andere. Dat is niet op jou persoonlijk, dat is de ontlading van de supporter."

Een ander nadeel van de VAR zou de uitgestelde emotie zijn: je kunt niet meer voluit juichen. Eerst maar even bang wachten of de goal na de VAR-evaluatie wordt gehonoreerd. "De meningen zijn hierover gemengd", oppert Forde. "De ene vindt het een probleem, de andere vindt het tof dat hij zo twee keer kan vieren. Zelf heb ik daar geen van beide emoties bij, ik wil gewoon dat de juiste beslissing genomen wordt."

Vrouwelijke arbiters

Met de belabberde twee procentjes vrouwelijke scheidsrechters boert het zelfs nog achteruit van 129 vrouwelijke arbiters in 2010 naar 88 in 2021. Dat kan je als een middeleeuws gegeven zien, of als een enorme opportuniteit: het wingebied is bekend, nu dat enkel nog gaan ontginnen. Stephanie Forde is naast operationeel directeur van de arbitrage in het Belgische profvoetbal ook verantwoordelijk voor de vrouwenarbitrage. "Dat is best wel combineerbaar, het is iets wat erg belangrijk is en waar ik me ook écht voor wil inzetten. Het groeipotentieel om er iets meer van te maken

is gigantisch. Het vraagt enorm veel energie, maar het is noodzakelijk dat onze vrouwenarbitrage weer gaat groeien, dat lukt alleen maar als je er zelf 100% in gelooft. We hebben nu al voor de vrouwenarbitrage een nieuw beleid uitgeschreven, gericht om per jaar tien procent meer vrouwelijke scheidsrechters aan te trekken, en daarnaast ook zeker minder dan tien procent uitval. Rekruteren is één ding, maar je retentie is zeker even belangrijk. Dat betekent veel meer coaching en veel meer werken met ambassadeurs."

"Het vraagt van de vrouwelijke scheidsrechters een bepaald karakter, daar moeten we eerlijk in zijn, en om naar het hoogste niveau te gaan moet je zowel fysiek als mentaal top zijn. Toen ik zelf op weg was naar het profvoetbal, moest ik naast een fulltime job negen keer per week trainen. Ik had een physical coach waarmee ik, naargelang de agenda van het werk, 's morgens vroeg of 's avonds trainde. Dat is een enorme tijdsinvestering, en daarnaast moet ook alles goed zitten: je voeding, je slaap enzovoort." En een olifantenhuid? Of zouden vrouwelijke scheidsrechters het minder hard te verduren krijgen dan hun mannelijke collega's? Forde: "Ik denk dat er twee vormen van reacties zijn. Ofwel ontvang je automatisch meer respect, ofwel heb je de traditionele supporters die er toch minder goed mee om kunnen dat er een vrouw de leiding heeft. Het meest frappante wat ik zelf heb meegemaakt was een wedstrijd in het Antwerpse in derde klasse (tegenwoordig 2A, ndr). Ik ging voor de wedstrijd het doel controleren, en er riep een vrouw naar mij: "Gij vuile hoer, jij moet in uw keuken staan. Het is aan venten om op een plein te staan". Ik was toen zwaar gechoqueerd. Dat mannen een bepaalde vooringenomenheid hebben, dat was

"MENSEN ZIEN ARBITRAGE ALS EEN PERSOON IN EEN UNIFORM, ZOALS EEN POLITIEAGENT, MAAR NIET ALS IEMAND DIE HET VOETBAL MOOIER WIL MAKEN"

ik ondertussen al wel gewend, maar dat dat van een vrouw kwam..."

Zo mogelijk nog frappanter was wat eerder dit jaar gebeurde op het WK voor clubs in Qatar. Bij de eindceremonie werden de scheidsrechters door Sjeik Joaan bin Hamad Al Thani bedankt voor hun diensten. De sjeik weigerde echter de vrouwelijke scheidsrechters Edina Alves Batista en Neuzha Back de hand te schudden. En laat nu uitgerekend Qatar volgend jaar gastheer zijn voor het WK voetbal. "Daar heb ik het moeilijk mee" zegt Forde. "Ik probeer altijd wel naar EK's of WK's te gaan kijken, maar Qatar is sowieso iets dat me niet aanspreekt. Voor de mensenrechten, de vrouwonvriendelijkheid en de andere toestanden." Misschien zou de finale van het WK in Qatar volgend jaar maar eens gefloten moeten worden door een vrouw? Forde: "Symbolisch zou dat fantastisch zijn, maar het is niet omdat je vrouw bent, dat je bepaalde voorrechten moet krijgen."

Rekruterings- en imagocampagne

"We hebben een aparte rekruteringscam-

pagne enkel naar vrouwen toe," verklaart Forde. "We gaan ambassadeurs aanstellen, actieve scheidsrechters en actieve *observers* om naar scholen en voetbalploegen te gaan. Daarnaast is er het versnelde traject dat we in de media willen krijgen, waarmee je sneller in het profvoetbal kunt geraken. Maar we moeten daarnaast ook drempelverlagend werken, en meisjes de mogelijkheid geven om enkel en alleen vrouwenwedstrijden te arbitrerend. Nu kom je als vrouw in het 'normaal' circuit terecht, dus ook bij mannenwedstrijden. Als ze eerst in hun vertrouwde omgeving van het vrouwenvoetbal kunnen beginnen, kunnen ze hun weg naar de top maken met enkel en alleen vrouwenwedstrijden. Later, wanneer ze eenmaal in de Scoore Super League actief zijn, kunnen ze dan nog altijd beslissen om het bij de mannen te proberen. Dan beginnen ze op het laagste niveau bij de mannen, vanaf het niveau waarop er met assistent-scheidsrechters wordt gewerkt. Afhankelijk van de provincie is dat tweede of derde provinciale. Dat zijn initiatieven die we meer bekend moeten maken."

Een aangename uitzondering op het eeuwige gehakketak rond de arbitrage was een aantal maanden geleden het VRT-programma #weetikveel met Kobe Ilsen, waarin scheidsrechter Erik Lambrechts werd gevolgd en de scheidsrechter zowaar een menselijk gezicht kreeg. Reclame voor het vak! "Dat soort content gaan we ook veel vaker brengen", vertelt Forde. "Waarom? Omdat het een prachtige hobby is. En dat is wat de mensen niet zien. Mensen zien arbitrage als een persoon in een uniform, zoals een politieagent, maar niet als iemand die het voetbal mooier wil maken. Want daar gaat het om: het voetbal vooruithebben door correcte beslissingen te nemen. En genieten van mooi voetbal, want iedere scheidsrechter heeft een passie voor voetbal. Anders begin je er niet aan. In de reportage met Erik Lambrechts zag je ook de communicatie die hij heeft met de spelers, met de trainers. Daar doe je het voor."

Scheidsrechter met andere huidskleur

Niet alleen wat vrouwen betreft, is de diversiteit in het arbitragekorps ver te zoeken, maar in een sport waarin allochtonen zeer aanwezig zijn, zijn de scheidsrechters van allochtone afkomst ver te zoeken. Forde: "Ondervertegenwoordigd zeker, maar er zijn er. En goeie! Er is nu niet een scheidsrechter met een andere huidskleur

bijgekomen in het profvoetbal. Naast het feit dat hij goed is en zijn promotie volledig heeft verdiend, ben ik er ook erg blij mee, net omdat die diversiteit zo enorm belangrijk is. Het is belangrijk dat we vertegenwoordigers uit alle groepen hebben, want zij zijn onze grootste ambassadeurs om nog meer diversiteit te kunnen aantrekken. Dat moeten we meer kunnen uitbuiten." Zit daar een planmatige aanpak achter? "Het plan is diversiteit in zijn totaliteit. Of dat dan mannen of vrouwen of van welke achtergrond dan ook zijn, we willen een brede waaijer van alles. Onze contentmanager begeleidt ons daarbij. We hebben ook een vrouwelijke scheidsrechter van allochtone afkomst, uit het Antwerpse. Ze is al in *De Zevende Dag* geweest, zij moet onze ambassadrice worden. We hebben een versneld traject om scheidsrechter te worden bij de mannen. Dat wil ik ook gaan toepassen bij de vrouwen die in de hoogste afdelingen hebben gespeeld. Normaliter heb je zeven jaar nodig om beginnend van nul in het profvoetbal, in 1B, te geraken. Met dit plan kan dat sneller. Het plan was er al vorig jaar, maar corona heeft toen roet in het eten gegooid. Maar nu gaan we hiermee van start."

Fan van mooi voetbal

Niet alleen het beroep van arbiter kampt traditioneel met een imago-probleem, dat geldt ook voor de 'werkgever', de Belgische

voetbalbond. "De bond is de afgelopen jaren onder het bewind van Peter Bossaert enorm veranderd, veel dynamischer geworden", stelt Forde. "Binnen alle departementen evolueert het, wordt het zoveel professioneler. Er wordt veel meer ingespeeld op de noden van het publiek. Als we hier in Tubeke dan ook een nieuw bondsgebouw zullen hebben, met alle nodige faciliteiten en met alle collega's in één gebouw, dan zal dat ook het imago een boost geven." En naast meer dynamisme en professionalisme mag er in de toekomst ook op de voetbalbond meer diversiteit worden verwacht, gedaan met de grijze oudmannenclub? Forde: "Die zijn er toch echt wel uit aan het gaan. Als je hier zit, zie je echt wel de positieve veranderingen en hoe hard we aan het evolueren zijn. Ik ben ervan overtuigd dat we hierover over een paar jaar een totaal ander gesprek gaan hebben."

En wat is, afsluitend, voor Stephanie Forde de grootste passie: voetbal of arbitrage? "Arbitrage. Maar dat is een gevolg van de passie voor voetbal. Je ziet zo graag voetbal, dat je wilt dat het goed loopt." Als passionele voetballer heeft Forde toch zeker ook een favoriete voetbalclub, of is dat niet combineerbaar met de positie van baas van de scheidsrechters? "Nee, ik heb geen favoriete club. Ik ben gewoon fan van mooi voetbal!" ■

SPONSORING ARBITRAGE

Een trend die we steeds vaker zien, is dat scheidsrechters gesponsord worden. Bedrijven als ERA en ING associeerden zich al met de arbitrage als uithangbord. Die loopt ook met het sportmerk Patrick op de rug, waardoor de scheidsrechter tegenwoordig in niet weinig voetbalkringen als 'De Patrick' door het leven gaat. Stephanie Forde: "Vroeger verliep de sponsoring via het departement Arbitrage zelf en werden er zo overeenkomsten afgesloten. Door de professionalisering van de voetbalbond hebben we nu een marketingteam en die werken dat voortaan uit. Zij doen het werk, wij hebben daar wel een invloed, in die zin dat we kunnen zeggen wat we wel of niet willen en nodig hebben." We zien dus voorlopig geen scheidsrechters met een biermerk op de borst? "Nee, er moet wel een goede *brand fit* zijn! Daarnaast is er de opening van het VAR Replay Centre (*momenteel in aanbouw in Tubeke, nvdr*), ik ben er zeker van dat ons marketingdepartement daar iets mee gaat doen, bijvoorbeeld *venue branding*."

WIM LAGAE

Impact

Van de Olympische en Paralympische Spelen, het EK voetbal of de Ronde van Frankrijk blijven sportieve hoogstandjes in het collectieve geheugen hangen. Hoe zit het echter met de economische impact?

Op de peperdure organisatie van een groot sportevenement rust immers een hoge rendementsdruk. Daarom schermen politici en rechthouders regelmatig met economische impactstudies. Meestal ramen consultants hoeveel kosten het evenement met zich meebrengt en wat het de stad en zijn handelaars opbrengt. Klassiek oogt het plaatje voor de stad positief in termen van extra horeca-uitgaven, additionele jobs en belastinginkomsten. De sportfans blijken immers niet op een euro minder of meer te kijken.

In academische kringen wordt sceptisch omgegaan met die economische impactstudies, die weleens *à la tête du client* durven te worden opgemaakt. Het was een deel van het levenswerk van Stefan Késenne, de Vlaamse sporteconoom die in juli 2021 onverwacht in de Provence overleed, om dergelijke impactstudies heel kritisch tegen het licht te houden. Houdt men er bijvoorbeeld rekening mee dat de fan eerder toevallig op het sportevenement aanwezig was en er geld uitgaat? Of had de supporter een gepland weekendje in die stad uitgesteld naar een bezoek tijdens het sportevenement en op die manier dus niets extra gependoreerd? Misschien waren de hotels in de drukke cultuur- of universiteitsstad anders ook volgeboekt? Omgekeerd zijn er ook negatieve effecten. Cultuurtoeristen

zeggen hun bezoek aan de stad af omdat ze vrezden voor een verkeersinfarct. Of de supermarkt of het fitnesscentrum moet die dag sluiten omdat er niemand tot aan de deur raakt.

Het is dus heel moeilijk om juiste bedragen op die verschillende aspecten te plakken. Késenne pleitte daarom al in 2005 in zijn impactvolle paper getiteld *Do we need an economic impact study or a cost-benefit analysis of a sports event?*, die verscheen in *European Sport Management Quarterly*, voor een grondiger en meer doorgedreven kosten-batenanalyse. De economische impactstudies, waar men afhankelijk van de gemaakte veronderstellingen veel richtingen mee uit kan, zijn immers maar een deel van het verhaal. Zo wordt geen rekening gehouden met de maatschappelijke en ecologische effecten. Daarvoor dient een immateriële of maatschappelijke kosten-batenanalyse. Ontastbare kosten zijn de negatieve effecten die niet in geld kunnen omgezet worden. Denk aan meer files of verkeershindering, vandalisme en geluidsoverlast. Gouden tijden voor inbrekers, want de politie kan alleen op het sportterrein worden ingezet. Wat zijn de immateriële voordelen? Sport verbreedert, brengt inwoners en bezoekers samen en maakt hen fier en gelukkig. Postcorona voelt het samen live kunnen genieten van doelpunten of overwinningen trouwens

telkens als een uniek bevrijdingsfeest aan. Of de internationale uitstraling verbetert: Brussel zou dan misschien niet meer een terroristenhol zijn, maar een mooie historische trekpleister die via helikopterbeelden op de internationale kaart gezet wordt. Het feelloos gevoel van de sportfans blijkt echter vooral te pieken tijdens het sportevenement. Ook blijft het een uitdaging om de creatie van duurzaam toerisme te realiseren en wetenschappelijk te bewijzen.

De tijden zijn veranderd. Organisatoren en politici moeten bij het overwegen van een evenement nog meer en harder nadenken over het optimaliseren van de maatschappelijke baten en het beperken van de immateriële kosten. Anno 2021 zal elk sportevenement nog meer afgerekend worden op de duurzaamheidsrekening dat het moet nalaten. De duurzaamheidsvraag dekt een complexe lading en omvat meer dan het complexe ecologische thema. De kernvraag wordt in welke mate een sportevenement duurzame sportinfrastructuur en initiatieven op het vlak van gezond bewegen kan ondersteunen en versnellen. ■

Prof. dr. Wim Lagae is hoogleraar sportmarketing aan de FEB KU Leuven Campus Antwerpen en gastprofessor aan de UGent.